

УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ КЕЛЬМЕНЕЦЬКОЇ РАЙОННОЇ ДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
КЕЛЬМЕНЕЦЬКИЙ РАЙОННИЙ ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКИЙ ЦЕНТР

СХВАЛЕНО:

радою районного методичного кабінету
управління освіти районної державної адміністрації
Протокол № _____ від _____ 2018р.
Голова ради _____ О.В. Матковський.

ЗАТВЕРДЖЕНО:

наказ управління освіти райдержадміністрації
№ _____ від _____ 2018р.

Навчальна програма з позашкільної освіти

художньо-естетичного напрямку

«Флористика»

Укладач:

Погоріловська Наїра Зіївна,
керівник гуртка- методист
Кельменецького районного
дитячо- юнацького центру.

сmt. Кельменці
2018

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Головним завданням роботи гуртка є спрямованість на розвиток творчої особистості, на виховання у дітей відповідального ставлення до природи та вміння розуміти її красу, а також на надання дітям можливості вільного творчого розвитку, естетичного самовдосконалення.

Перші заняття доцільно проводити на природі (у формі екскурсій, прогулянок), де діти збиратимуть і заготовлятимуть природній матеріал: шишки, каштани, жолуді, кору, сухі гілочки дерев, пелюстки квітів, плоди і насіння, солому, мох, пір'я, фігурні камінці.

Під час збирання природного матеріалу необхідно вести бесіду з учнями про природу флору. Такі зустрічі і спілкування з природою розширяють уявлення дітей про оточуючий світ, вчать їх уважніше вдивлятися у його різноманітні явища.

На заняттях гуртка діти вчать створювати яскраві панно-картини з природнього матеріалу на папері, картоні, тканині. Разом з керівником вихованець вибирає сюжет, робить ескіз майбутнього виробу, підбирає рослинний матеріал з колекції, зібраної під час екскурсій. В процесі роботи формуються цілеспрямованість, наполегливість, вміння доводити до кінця розпочату справу.

Після вивчення кожної теми учні демонструють закінчені роботи, що дає змогу реально оцінити свій виріб та порівняти його з роботами інших гуртківців. Результати колективної праці надихають дітей на виконання нових робіт і виробів з різноманітного природного матеріалу.

Засвоївши програму першого року навчання, діти отримують конкретні практичні навички і вміння роботи з матеріалом та різноманітними інструментами.

Програма другого року навчання складена з урахуванням попередньо набутих знань і умінь.

На третьому році навчання програмою передбачено розвиток та поглиблення індивідуальної творчої фантазії, використання складних технік в роботі, вміння синтезувати в одній роботі різні види художньої творчості.

Програмою четвертого року навчання передбачається ширше охоплення різноманітного природного матеріалу, акцент на індивідуальну творчість, знайомство з основами дизайну приміщень з використанням природних матеріалів та засвоєння необхідних технік, ускладнення завдань у художньому та технічному планах.

Під час заняття на гуртку встановлена загальна схема послідовності роботи з виготовлення виробів:

- 1.Збір матеріалу, його обробка.
- 2.Встановлення послідовності виготовлення виробу (ідея, вибір сюжету, схематичний ескіз).
- 3.Підбір матеріалів та інструментів.
- 4.Вибір методу з'єднання деталей.
- 5.Виготовлення виробу.
- 6.Аналіз.

Навчально-виховне завдання: розвиток творчої активності школярів; формування естетичного смаку та художніх здібностей вихованців; розвиток почуття міри у творчості; вироблення навичок поведінки під час перебування на природі; виховання бережливого ставлення до всього живого.

Навчальні плани враховують вікові особливості школярів, об'єм можливих знань та вмінь, основний принцип подачі матеріалу: від простого до більш складного. В роботі з учнями використовуються такі методичні прийоми: методики активізації здібностей та творчої уяви, пошуки нових ідей.

Основною формою роботи в гуртку є практичні заняття: добір матеріалів для робіт; створення композицій з попередньо заготовлених природних матеріалів; різноманітні тренінги; конкурси на кращий захист виробів, тощо.

Програма розрахована на 4 роки навчання: по 144 години (2 години двічі на тиждень) у рік.

Форма проведення занять: групова та індивідуальна.

Програма та запропонований план роботи не є універсальними, кількість тем та годин можна збільшувати або зменшувати, теми змінювати в залежності від ступеню володіння керівником тим чи іншим теоретичним та практичним матеріалом.

ТЕМАТИЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
(ПЕРШИЙ РІК НАВЧАННЯ)

№ п/п	ТЕМА	Кількість годин		
		Теорія	Практика	Разом
1.	Вступне заняття.	2	-	2
2.	Збір та заготівля природних матеріалів.	8	16	24
3.	Композиції « Пори року»:			
	- «Осінні замальовки»;	4	12	16
	- «Подих зими»;	4	10	14
	- «Весняні етюди».	4	12	16
4.	«Моя фантазія» (індивідуальна творчість).	4	10	14
5.	Основи декору, робота над пейзажем та певним зображенням.	2	8	10
6.	Робота з лушпинням цибулі та крупами.	4	20	24
7.	Поетичні назви власних виробів.	2	8	10
8.	Оформлення робіт.	2	6	8
9.	Підсумкові заняття.	2	4	6
	Всього:	38	106	144

ПРОГРАМА

Перший рік навчання

1. Вступне заняття (2 години).

Знайомство з членами гуртка, їх нахилами, інтересами, уподобаннями. Розповідь про мету та завдання гуртка. План роботи і порядок проведення занять. Бесіда: “Символи нашої держави”.

2. Збір та заготівля природних матеріалів (24 години).

Правила поведінки на природі. Екскурсії.

Практичні заняття.

Збір та заготівля природних матеріалів, площинне засушування листя та квітів, виготовлення папок та конвертів для збереження матеріалів.

3. Композиції на тему «Пори року».

- Осіння тематика (16 годин).

Закон контрастів, сюжетно-композиційний центр, поняття симетрії (асиметрії), кольорова гама, мова квітів, форма букетів.

Практичні заняття.

Композиції: “Осіння фантазія”, “Черепашка”, “Веселка” (використання круп, сухого листя, жолудів, тощо).

- Композиції на зимову тематику (14 годин).

Методика виготовлення сніжинок та їх оздоблення природними матеріалами; методика роботи над вітальними листівками, сувенірами, зимовими букетами, новорічними прикрасами.

Практичні заняття.

Виготовлення сніжинок, ліхтариків, гірлянд, вітальних листівок, зимових букетів, новорічних прикрас.

- Композиції на весняну та літню тематику (16 годин).

Екскурсія в парк. Основні вимоги роботи з природними матеріалами (корою, мохом, шкаралупками горіхів. Лушпинням цибулі та часника, тощо).

Практичні заняття.

Композиції: «Весна прийшла!», «Кораблик», роботи на пасхальну тематику.

4. “Моя фантазія” (індивідуальна творчість- 14 годин).

Акцент на прояв особистої творчості кожного з гуртківців, методи роботи із сухим листям, шишками, горіхами, польовими квітами і травами.

Практичні заняття.

Композиції: “Мурашка”, “Метелик”, “Пташка”, “Квітка”, “Здрастуй, літо!”, мініатюри з шишок і жолудів.

5. Основи декору, робота над пейзажем та певним зображенням (10 годин).

Спрощене поняття декору, основні відомості про пейзаж як напрямок

художньо – прикладної творчості; методи створення певного зображення за допомогою природних матеріалів.

Практичні заняття.

Декоративні букети, прості пейзажні композиції (на основі невеликої кількості природних матеріалів); виготовлення нескладної композиції із сухої трави.

6. Робота з лушпинням цибулі та крупами (24 години).

Техніка роботи з лушпинням цибулі та крупами (прості види); введення поняття про сюжетно – композиційні закони.

Практичні заняття.

П'ятипелюсткова квітка, листівки – сувеніри, прості композиції на тему природи; композиції “Водяна лілея”, “Весна”.

7. Поетичні назви власних виробів (10 годин).

Знаходження поетичного образу, мова віршована і прозова, принцип єдності змісту та форми, основи римування, добір власних віршованих назв готових виробів, «поетичні свічки». Підсумок теми «Поетичне джерельце».

8. Оформлення робіт (8годин).

Основні вимоги та методи щодо оформлення робіт, методика виготовлення простих форм паспарту та підготовки фону.

Практичні заняття.

Підготовка фону з листя, тканини, круп, тощо; виготовлення простих паспарту.

9. Підсумкові заняття (6 годин).

Підготовка до звіту гуртків. Аналіз роботи за рік. Бесіда: “Правила поведінки під час літніх канікул».

Очікуваний результат за перший рік навчання.

Гуртківці мають:

- свідомо дотримуватися правил та норм поведінки в докільля;
- знати основні різновиди природних матеріалів та особливості навколишнього світу природи Буковинського краю;
- познайомитися з азами художньої творчості з флористики;
- володіти простими навичками праці з природним матеріалом, вміти створювати нескладні флористичні композиції;
- навчитися азам римування;
- виховати в собі бережливе ставлення до всього живого, розвивати та вдосконалювати задатки естетичного смаку та індивідуального творчого мислення.

ТЕМАТИЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
Другий рік навчання
(основний рівень)

№ з/п	ТЕМА	Кількість годин		
		теорія	практика	разом
1.	Вступне заняття.	2	-	2
2.	Збір та заготівля природних матеріалів.	8	16	24
3.	Теорія та практика побудови складних композицій.	10	30	40
4.	Природна графіка.	2	12	14
5.	Індивідуальна творчість на заняттях гуртка.	10	28	38
6.	Захист поетичних назв власних виробів.	2	8	10
7.	Оформлення робіт (складні форми рамок та паспарту).	2	8	10
8.	Виставки.		4	4
9.	Підсумкові заняття.	1	1	2
	Всього:	37	107	144

ПРОГРАМА

(Другий рік навчання)

1. Вступне заняття (2 години).

Ознайомлення з планом і порядком проведення занять на другому році т навчання. Бесіда на теми: “Моя Україна”, “Флора, фауна України”.

2. Збір та заготівля природних матеріалів (24 години).

Експедиції у парк, до ставка. Бесіда “Природа рідного краю”.

Практичні заняття.

Збір та заготівля природних матеріалів, застосування, виготовлення нових папок та конвертів для збереження матеріалів.

3. Теорія та практика побудови складних композицій (40 годин).

Методи вирізування складних деталей із лушпиння цибулі та часнику, складання певних зображень з коріння, польових квітів і трав, використання кори і моху як фонових наповнювачів у композиціях; основи орнаментальних композицій. Методи та послідовність створення складних форм букетів. Техніка отримання пейзажних та інших композицій з багатьма елементами. Техніки виготовлення листівок-сувенірів, подарункових скриньок, ялинкових прикрас. Теоретичні відомості про японську школу ужиткової естетики (ікебана, бонсай).

Практичні заняття.

Виготовлення панно з елементами орнаменту; композицій із використанням кори і моху як фонових наповнювачів у композиціях; основи орнаментальних композицій, букет ускладненої форми, листівки-сувеніри, іграшки, подарункові скриньки, ялинкові прикраси, гірлянди на основі природних матеріалів, композиція «Чарівний бонсай».

4. Природна графіка (14 годин).

Теоретичні відомості про графіку як вид мистецтва, конкретні поєднання графічних ліній.

Практичні заняття.

Композиції природної графіки на довільну тему (матеріали: корінь цибулі, хвощ польовий, трава, вусики винограду та інше).

5. Індивідуальна творчість на заняттях (38 годин).

Поглиблення вивченого про поняття симетрії, асиметрії, функції кольорової гами, сюжетно-композиційні закони. Підхід до вибору необхідних матеріалів, оформлення виробів. Закони природного живопису та графіки, методи роботи з крупами, плодами, насінням, сухими рослинами, корою, мохом, тощо. Захист техніки виконання та назви робіт.

Практичні заняття.

Композиції на осінню тематику; “Моя улюблена квітка”, листівки - сувеніри, “Весняний букет”, “Моя фантазія”, композиції з кісточок сливи, трави, очерету, шишок, жолудів, каштанів, круп, сухих квітів та рослин.

6. Захист поетичних назв власних виробів (10 годин).

Системи віршування, ритмічний склад у поезії, створення поетичного образу композицій, відповідність назв змісту робіт.

Практичні заняття.

Конкурси на кращу поетичну назву робіт.

7. Оформлення робіт (складні форми рамок та паспарту) (10 годин).

Основні вимоги щодо оформлення робіт. Різні види рамок. Об'ємні паспарту та методи їх виготовлення.

Практичні заняття.

Виготовлення складних форм рамок, об'ємних паспарту. Підготовка фону (ускладнені методики).

8. Виставки (4 години).

Відвідування виставок образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва. Участь у районних та обласних виставках-конкурсах.

9. Підсумкові заняття (4 години).

Підведення підсумків роботи за другий рік навчання. Підготовка до звіту гуртків "Місто Майстрів". Бесіда: "Правила поведінки під час літніх канікул". Завдання на літній період.

Очікуваний результат другого року навчання.**Гуртківці мають:**

- знати закони художньої творчості, що використовується у флористиці;
- володіти ускладненими навичками роботи з природними матеріалами, вміти самостійно створювати та оформляти флористичні композиції;
- виховувати в собі індивідуальний естетичний смак та особистий творчий підхід під час виготовлення виробів із природних матеріалів.
- розуміти красу природи рідного краю та виховувати в собі бережливо ставлення до всього живого.

ТЕМАТИЧНО – НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
Третій рік навчання
(основний рівень)

№ з/п	ТЕМА	Кількість годин		
		теорія	практика	разом
1.	Вступне заняття.	2	-	2
2.	Збір та заготівля природних матеріалів.	8	16	24
3.	Індивідуальна творчість на заняттях гуртка.	10	30	40
4.	Виготовлення декоративних прикрас із природного матеріалу.	6	18	24
5.	Етнічні мотиви у флористиці.	8	14	22
6.	Художнє оформлення робіт.	2	8	10
7.	Конкурси на кращий художній захист робіт.	2	6	8
8.	Виставки.	-	8	8
9.	Підсумкові заняття.	2	4	6
	Всього:	40	104	144

ПРОГРАМА

Третій рік навчання

1. Вступне заняття (2 години).

Ознайомлення з планом і порядком проведення занять на третьому році навчання. Бесіда на тему “Барви рідного краю”.

2. Збір та заготівля природних матеріалів (24 годин)

Екскурсії у парк, до ставків. Бесіда: “Геніальні витвори мистецтва, створені Природою”.

Практичні заняття.

Збір та заготівля природних матеріалів, їх засушування, виготовлення нових папок та конвертів для збереження матеріалів.

3. Індивідуальна творчість на заняттях (48 годин).

Збереження сюжетно – композиційних законів; техніка виконання орнаментів різних видів (орнаментальні панно); площинні та об’ємні квіткові композиції; основи маринистики у флористиці; гербарні композиції.

Практичні заняття.

Композиції на осінню тематику; орнаментальні панно; квіткові композиції; композиції на довільну тему; пасхальні вироби; композиція “Здрастуй, літо!”

4. Виготовлення декоративних прикрас (24 години).

Техніки виконання декоративних панно, предметів домашнього вжитку, біжутерії, сувенірів, новорічних прикрас, картин природної графіки.

Практичні заняття.

Виготовлення декоративних панно, прикрас, декоративних предметів для інтер’єру; декоративний глечик із кісточок сливи; квасолева кулька; намисто, браслети із різноманітного природнього матеріалу; новорічні прикраси; композиція “Хризантема”; картини природної графіки; композиція “Весна”.

5. Етнічні мотиви у флористиці (22 години).

Характерні особливості колориту різних народів світу; синтез різних видів мистецтв на заняттях (поетичний, музичний супровід); захист власного твору (поетичні спроби); “Українська вишиванка” (техніка виготовлення панно на українську народну тематику); збереження національних традицій; методи виготовлення оберегів, тощо.

Практичні заняття.

Композиції: ”Мексиканський килим”, “Квітуча сакура”, “Нижній бамбук”; індійський розпис на тканині; “Українська вишиванка”, африканський амулет.

6. Художнє оформлення робіт (10 годин).

Принципи використання дерев'яних рамок, техніки виконання рамок з різних видів паперу на клейовій основі, паспарту ускладнених форм.

Практичні заняття.

Виготовлення рамок із дерева, гілочок, паперу (з природнім оздобленням); паспарту ускладнених форм; художній розпис рамок.

7. Конкурси на кращий художній захист виробів (8 годин).

Художнє порівняння. Сюжет твору. Принцип синтезу різних видів творчості на заняттях гуртка; творчий захист виробу (літературний, пісенний, акторський, тощо).

Практичні заняття.

Композиція “Моя улюблена квітка”, на довільну тематику (із захистом).

Конкурс на кращий захист робіт.

8. Виставки (8 годин).

Організація змінних виставок робіт гуртківців. Участь у районних, обласних та Всеукраїнських виставках.

9. Підсумкові заняття (6 годин).

Підведення підсумків роботи гуртка за третій рік навчання. Підготовка до звіту гуртків “Місто Майстрів”. Бесіда “Правила поведінки під час літніх канікул”.

Очікуваний результат третього року навчання.

Гуртківці мають:

- сприяти збереженню та відновленню природи рідного краю;
- знати та використовувати на практиці закони художньої творчості у флористиці; бути ознайомленими з особливостями народної творчості України та інших етнічних культур світу; бачити взаємозв'язок між функціональним призначенням виробу, його формою та художнім оформленням;
- володіти навичками створення складних індивідуальних композицій, панно, виготовлення біжутерії та прикрас до інтер'єру; вміти поєднувати у роботах різні види творчості та майстерно оформляти власні вироби;
- виховувати в собі витончений, неповторний індивідуально – естетичний підхід щодо процесу творчості у флористиці; сформувати високі художні здібності.

ТЕМАТИЧНО - НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

Четвертий рік навчання
(основний рівень)

№ з/п	ТЕМА	Кількість годин		
		теорія	практика	разом
1.	Вступне заняття.	2	-	2
2.	Збір та заготівля природних матеріалів.	8	16	24
3.	"Моя фантазія" (індивідуальна творчість на заняттях).	10	30	40
4.	Декор інтер'єру та одягу на основі природних матеріалів:			
	- настінні панно, колажі, картини;	4	8	12
	- настільні флористичні композиції;	4	8	12
	- просторові композиції;	2	4	6
	- декоративні предмети вжитку; прикраси;	4	6	10
	- основи керамічної флористики.	2	2	4
5.	Літературний захист власних виробів.	2	8	10
6.	Художнє оформлення робіт.	2	8	10
7.	Виставки.	-	8	8
8.	Підсумкові заняття.	2	4	6
	Всього:	42	102	144

ПРОГРАМА

Четвертий рік навчання

1. Вступне заняття (2 години).

Ознайомлення з планом і порядком проведення занять на четвертому році навчання. Бесіда на тему “Мальовнича природа України”.

2. Збір та заготівля природних матеріалів (24 години).

Екскурсії у парк, до ставків. Бесіда на екологічну тему: “Я- частинка живої Природи”.

Практичні заняття.

Збір та заготівля природних матеріалів, їх засушування, виготовлення нових папок та конвертів для збереження матеріалів.

3. «Моя фантазія». Індивідуальна творчість на заняттях (40 годин).

Повторення відомостей про сюжетно – композиційні закони у флористиці; функції кольорової гами у створенні флористичних композицій; методи засушування та подальшого збереження рослин; флористичні інструменти; техніки виготовлення виробів; стилі флористики, тощо. Поняття «еко-дизайну» приміщень. Флористичні композиції з різноманітних природних матеріалів на довільні теми. Площинні та об’ємні квіткові (в тому числі гербарні) композиції. Композиції з круп, плодових кісточок, кори, моху та інших природних матеріалів.

Практичні заняття.

Композиції на тематику « Пори року»; колективні панно; квіткові композиції; творчі роботи на довільну тему; вироби до свят; композиції «Яблуневий цвіт» (сухі гілочки, лушпиння часнику), «Квіти полів» (жатиї папір, тканина, крупи), «Міні-букет» (штучна флористика).

4. Декор інтер’єру та одягу на основі природних матеріалів (44 години).

Техніки виконання декоративних настінних панно, колажів, картин; різноманітних настільних та просторових композицій; предметів домашнього вжитку та прикрас одягу (флористична біжутерія); знайомство з теоретичними та практичними основами керамічної флористики як напряму флористичного дизайну.

Практичні заняття.

Виготовлення декоративних панно, прикрас, декоративних предметів інтер’єру та домашнього вжитку: ваза із сухих гілочок, підставка під чашку на основі пласких камінців; камінці з художнім розписом; фігурки-статуетки («Лісовичок», «Гномики», «Дюймовочка», «Лісові звірята») з різноманітних природних матеріалів; просторові декоративні кульки (сизаль, лоза); обереги, сюжетні магнітики для приміщень, а також прикраси одягу,- бутоньєрки, намисто, браслети, брошки,- виготовлені на основі керамічної флористики (нового напряму у флористичному дизайні).

5. Літературний захист власних виробів (10 годин).

Поняття «тропів» в літературній творчості (епітет, порівняння, метафора, алегорія, гіпербола, літота та ін.). Підбір власних літературних назв (прозових або поетичних) до завершених робіт, що мають якомога влучно передати зміст обраного сюжету та втіленої творчої ідеї у флористичному виробі.

Практичні заняття.

Конкурси на кращу літературну назву роботи під музичний супровід (синтез флористики, літератури та музики як споріднених видів мистецтв).

6. Художнє оформлення робіт (10 годин).

Принципи використання дерев'яних рамок, техніки виконання та декорування рамок з різних видів паперу, паспарту ускладнених форм. Елементи декору рамок природними матеріалами (мушлі, камінці, крупи, насіння та плоди рослин, кора, сухі гілки, лушпиння горіхів, шляпки жолудів, каштани, гербарне листя та ін.).

Практичні заняття.

Виготовлення рамок із дерева, гілочок, паперу (з природнім оздобленням); паспарту ускладнених форм.

7. Виставки (8 годин).

Організація змінних виставок робіт гуртківців. Участь у районних, обласних та Всеукраїнських виставках.

9. Підсумкові заняття (6 годин).

Підведення підсумків роботи гуртка за четвертий рік навчання.

Підготовка до звіту гуртків “Місто Майстрів”. Бесіда “Правила поведінки під час літніх канікул”.

Очікуваний результат четвертого року навчання.

Гуртківці мають:

- мати знання з основ флористики;
- володіти уміннями та навичками роботи з природними матеріалами в процесі створення складних флористичних композицій; сформувані високі художні здібності;
- знати та використовувати на практиці закони художньої творчості у флористиці; бачити взаємозв'язок між функціональним призначенням виробу та його художнім оформленням;
- розуміти важливість індивідуального творчого мислення та сприйняття світу під власним творчим кутом зору;
- ознайомитися з новими напрямками флористичного дизайну інтер'єру та одягу;
- вміти поєднувати у роботах різні види творчості, майстерно оформляти власні вироби та добирати їм влучні літературні назви;
- виховувати в собі любов до природи та витончений естетичний смак.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Іванова І.П. Відкрий в собі художника. Кишинев, 1999.
2. Успенська Є. Флористика.-М.: Вид. “Внешсігма”, 1999.
3. Фоміна Ю. Сухі та штучні квіти.-М.: Вид. дім “Ніола 21 століття”, 2013.
4. Кох Р.К. Квіти. Серія- Моя перша книжка про природу.-М.: “Внешсігма”, 1998.
5. Вільчинський В.М. Образотворче мистецтво.-К.: Рад. школа , 1990.
6. Солом’яний М.Ф. Образотворче мистецтво.-К.: Рад. школа , 1984.
7. Полная энциклопедия Фен-шуй. - М.: Вид. Ексмо, 2015.
8. Заготовач дикоростучих продукцій. Каталог.-М.: Інформреклама, 1987.
9. Лозко Г.С. Українське народознавство. – 3-е вид. , Х. Вид. “Див”, 2005.
10. Міфологія: Дит. енцикл. – К.: Школа, 2004.
11. Повний посібник з малювання. Навчальне видання. – Харків, 2006.
12. Японська поезія Срібного віку: Танка, хайку, кіндайсі /- Спб.: Азбука-класика, 2015.
13. Чарівна квітка: Казки народів світу. - Харків: “Веста”: Вид. “Ранок”, 2002.
14. Кошель О.М., Великандо А.І. Організація практичної діяльності з різних видів аплікації та паперової праці на уроках образотворчого мистецтва і художньої праці в 1-4 класах початкової школи: Метод. посібник. – Луганськ: Знання, 2005.
15. Браїловська Л.В. Арт-дизайн: Гарні речі “hand – made” /Серія “Стильні шкучки”. – Ростов н/Д: Фенікс, 2014.
16. Вентура Анна. Краски стиля. Перевод с ісп. – М.: БММ АО, 2011.

**КЕЛЬМЕНЕЦЬКА РАЙОННА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ВІДДІЛ ОСВІТИ
РАЙОННИЙ ДИТЯЧО – ЮНАЦЬКИЙ ЦЕНТР**

АВТОРСЬКА ПРОГРАМА

ГУРТКА